

Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği Taslağı İle İlgili Tebliğin Açıklanmasına Dair Kılavuz Taslağını Kamuoyunun Görüşüne Sunuldu.

Rekabet Kurulu, son dönemde halihazırda yürürlükte bulunan 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde reform çalışmalarını gündeme almıştır. Kurul, söz konusu Tebliğin uygulanması esnasında karşılaşılan sorunları ve motorlu taşıtlar sektörünün rekabetçi yapısında yaşanan gelişmeleri ortaya çıkarmak amacıyla bir sektör incelmesi başlatmış ve bu inceleme sonucunda hazırlanan “Motorlu Taşıtlar Sektör Araştırması Raporu” 07.05.2014 tarihinde Rekabet Kurumu'nun internet sitesinde yayınlanmıştır. Daha sonra 24.06.2014 tarihinde İstanbul Bilgi Üniversitesi Rekabet Hukuku ve Politikası Uygulama ve Araştırma Merkezi işbirliğiyle, “Motorlu Taşıtlar Tebliği'nde Yeni Dönem: Nasıl Bir Grup Muafiyet Tebliği?” başlıklı bir çalıştay düzenlenmiş ve bu çalıştay kapsamında elde edilen sonuçlar 06.11.2014 tarihinde Kurum'un internet sitesi aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuştur.

Son olarak, 02.03.2015 tarihinde Kurumun internet sitesinden Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği Taslağı (“Taslak Tebliğ”) ile Tebliğin açıklanmasına dair kılavuz taslağı (“Taslak Kılavuz”) kamuoyunun görüşüne sunulmuştur. Söz konusu Taslak Tebliğ ve Taslak Kılavuz incelendiğinde, 2005/4 sayılı Tebliğ'den ve de AB'nin motorlu taşıtlar sektöründeki dikey anlaşmalara ilişkin grup muafiyeti düzenlemesi olan 461/2010 sayılı Komisyon Tüzüğü'nden bir takım farklılıklar içerdiği gözlenmektedir.

AB'de 461/2010 sayılı Komisyon Tüzüğü ile yürürlükten kaldırılan 1400/2002 sayılı Tüzük'te, esin kaynağı oluşturduğu 2005/4 sayılı Tebliğ'de olduğu gibi motorlu taşıtların alımı, satımı ve yeniden satımı, sözleşmenin feshi ve uyuşmazlıkların çözümü gibi hususları özel olarak düzenleyen detaylı hükümler yer almaktaydı. 461/2010 sayılı Tüzük'te ise önemli bir sadeleştirmeye gidilerek, motorlu taşıtların alımı, satımı ve yeniden satımı dikey sınırlamalara ilişkin 330/2010 sayılı Tüzüğe tabi kılınmış, sözleşmenin devri, feshi ve uyuşmazlıkların çözümü gibi tamamen taraflar arasındaki sözleşmesel ilişkiyi düzenleyen hükümler Tüzük kapsamından çıkartılmış ve Tüzük, sadece motorlu taşıtların servisleri ve yedek parça satışlarına ilişkin sınırlamaları düzenler hale gelmiştir.

Taslak Tebliğ'de, 461/2010 sayılı Tüzük'teki gibi kapsamlı bir sadeleştirmeye gidilmemiş, 2005/4 sayılı Tebliğ'in sistematığı ana hatlarıyla korunmuş, ancak yapılan bir takım değişikliklerle içerik olarak motorlu taşıtlar sektörüne ilişkin AB Komisyonu'nun 461/2010 sayılı Tüzük ve ilgili Kılavuz uygulamasına yaklaşılmıştır.

Taslak Tebliğ ve Taslak Kılavuz genel hatları aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

1. Taslak Tebliğ'in Kapsamı

Taslak Tebliğ ve Taslak Kılavuz'da, yağlar ve boyaların ancak alıcının motorlu taşıt bakım onarım sektöründe faaliyet göstermesi ya da bu sektöre mal sağlaması halinde Tebliğ'in kapsamına gireceği belirtilmiştir. Bu kapsamda, 2005/4 sayılı Tebliğ'den farklı olarak, boyaların ya da yağların akaryakıt istasyonları ya da süpermarketler gibi yerlere satışını konu alan anlaşmalar Taslak Tebliğ'in kapsamı dışında bırakılmıştır.

2. Muafiyetin Genel Koşulları:

Taslak Tebliğ'in 4. maddesi, 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4. maddesine paralel olarak grup muafiyetinden yararlanılması için gerekli olan şartları düzenlemektedir. Ancak, Taslak Tebliğ, 2005/4 sayılı Tebliğ'de öngörülen devir serbestisine, sözleşmelerin fesih süreleri ile feshin gerekçeli olmasına ve uyuşmazlıkların hakeme götürülmesi hakkına ilişkin muafiyet şartlarına yer vermemiştir. Bu sebeple muafiyetin genel şartı olarak sadece pazar payı eşikleri aşmaması aranmıştır.

2005/4 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinin satış pazarında uygulanması bakımından pazar payı eşikleri, münhasır dağıtım için %30 ve nicel seçici dağıtım için % 40 olarak belirlenmiştir. Nitel dağıtım sistemi için ise bir pazar payı eşiği bulunmamaktadır. Taslak Tebliğ'de, dağıtım sistemlerinin kurulması bakımından bir etkinlik sağlamaması, aksine pazar oyuncularını bakımından uygulama zorlukları yaratması sebebiyle, münhasır dağıtım sistemi ile nicel seçici dağıtım sistemleri açısından yapılan pazar payı eşiği ayırımından vazgeçilmiş, bunun yerine her iki dağıtım sistemi açısından % 30 oranında tek bir pazar payı eşiği belirlenmiştir. Nitel dağıtım sistemlerinin grup muafiyetinden yararlanabilmesi için bir pazar payı eşiği aranmayacağına ilişkin düzenleme, Taslak Tebliğ'de de korunmuştur.

3. Motorlu Taşıtların Satış Pazarı: Çok Markalılık ve Ek Satış Noktası Serbestisi

2005/4 sayılı Tebliğ'in 6.maddesi ile, motorlu taşıtların satış ve satış sonrası hizmetler pazarlarında dağıtıcıların birden fazla markaya ilişkin ürünlerin dağıtımını yapabilmesini engelleyen düzenlemeler muafiyet kapsamı dışına alınarak bu sektörde çok markalılık sağlanması amaçlanmıştır. Ancak, motorlu taşıtlar sektöründe yapılan incelemeleri sonucunda 2005/4 sayılı Tebliğ sonrası dönemde bu sektörde katı düzenlemeleri gerektiren bir pazar başarısızlığının olmadığı sonucuna varılması nedeniyle, Taslak Tebliğ'de, bu sektördeki teşebbüslere daha esnek bir dağıtım ağı kurmalarına imkan verecek düzenlemelere gidilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda çok markalı dağıtım yapısının ve ek satış yerleri açma serbestisinin kısıtlanmasının yeni motorlu taşıtların dağıtımını konu alan bir dikey anlaşmada yer almasının, Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanmayı engellemeyeceği kabul edilmiştir.

Bu değişiklik ile birlikte Taslak Tebliğ’de motorlu taşıtların satış faaliyetlerinin, genel olarak 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyet Tebliği’nde öngörülenlerle aynı kurallara tabi kılındığı söylenebilir.

4. Satış Sonrası Pazar: Yedek Parça Satışı ve Bakım ve Onarım

Sektör incelemesi sonucunda motorlu taşıtların yedek parçalarının dağıtımını ve bu taşıtlara yönelik bakım onarım hizmetlerinin sunulmasını kapsayan satış sonrası faaliyetler bakımından satış pazarının tersine halen rekabet düzenini bozma potansiyeli taşıyan sorunların bulunduğu ve pazardaki rekabetin tesisi için birtakım düzenlemelere ihtiyaç olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda, Taslak Tebliğ’de sektörde yetkili dağıtıcılar ile yetkili servisler üzerinde kalite ve fiyat baskısı yaratarak rekabeti güçlendirecek olan özel servislerin pazarda alternatif oyuncu olmasını kolaylaştıracak hükümlere yer verilmiş ve 2005/4 sayılı Tebliğ’in bu amaca hizmet eden hükümleri korunmuştur.

a) Taslak Tebliğ’in 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde, 2005/4 sayılı Tebliğ m.5/1(g) ve (h)’ye paralel şekilde, motorlu taşıt dağıtımı ile yedek parça dağıtımı ve bakım onarım hizmetlerinin bir arada sunulmasının sağlayıcı tarafından zorunlu tutulması dikey anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalar arasında sayılmıştır. Bu kapsamda, taşıt sağlayıcıları tarafından yetkili satıcılara satış sonrası hizmetleri verme yükümlülüğü getirilmesi veya yetkili servislere yeni motorlu taşıt dağıtımı yükümlülüğü getirilmesi grup muafiyetinden yararlanamayacaktır. Bununla birlikte, bakım-onarım hizmetlerinin sunumu ile yedek parçanın dağıtımı birlikteliğini zorunlu kılan dikey anlaşmalar grup muafiyetinden yararlanacaktır.

b) Taslak Tebliğ, 2015/4 sayılı Tebliğ’den farklı olarak garanti döneminde gerçekleşen ancak garanti kapsamında olmayan bakım ve onarımlara ilişkin uygulamalar hakkında da bir düzenleme getirmiştir. Taslak Tebliğ’in 5/1(f) maddesinde; garanti kapsamında olmayan ve bedeli tüketici tarafından karşılanan bakımlar ve onarımların özel servislerde yapılması halinde, garanti döneminde taşıtta bir arıza ortaya çıktığında, taşıt sağlayıcısı ve yetkili dağıtıcı/servis arasında yapılan anlaşmalar ya da uygulamalar yoluyla, özel servis tarafından yapılan bakım onarım işlemi ile bu arıza arasında illiyet bağı kurulmaksızın taşıtın garanti kapsamı dışında bırakılması, anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaracağı öngörülmüştür. Bu hükmün uygulanma esasları, Taslak Kılavuz’da detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

c) Taslak Tebliğ’in 5/1(g) maddesinde, araç sağlayıcısının yetkili dağıtıcıların, yetkili servislerin ve yetkili yedek parça dağıtıcılarının kendisi tarafından sağlanan taşıtların yedek parçalarını özel servislere satmalarını kısıtlaması, dikey anlaşmanın Tebliğ ile tanınan muafiyetten yararlanmasını engelleyen kısıtlamalardan biri olarak sayılmıştır. Bu düzenleme, özellikle özel servislerin bütünüyle taşıt sağlayıcısına bağımlı

olduğu motorlu taşıt sağlayıcısı kanalıyla tedarik edilen parçalar (captive parts) bakımından öngörülmüştür.

d) Taslak Tebliğ'in 5/1(ğ) maddesinde, motorlu taşıt sağlayıcısının kendisine yedek parça tedarik eden yedek parça sağlayıcılarıyla veya kendisine teşhis cihazı, tamir ekipmanı gibi ekipmanlar tedarik eden ekipman sağlayıcılarıyla yaptığı anlaşmalar ile bu malların sağlayıcısına, söz konusu malların yetkili yedek parça dağıtıcılarına, yetkili servislere, bağımsız yedek parça dağıtıcılarına, özel servislere veya son kullanıcılara satmasını engelleyen kısıtlamalar getirmesinin, dikey anlaşmayı grup muafiyetinin kapsamından çıkaracağı kabul edilmiştir.

e) Taslak Tebliğ'in 5/1(h) maddesinde, sağlayıcının, garanti kapsamındaki ücretsiz sunulan hizmetler dışında, yetkili dağıtıcılar ve yetkili servisler tarafından başka kaynaklardan elde edilen orijinal yedek parça veya eşdeğer kalitedeki yedek parçaların kullanılmasını kısıtlaması ve yetkili dağıtıcı ile yetkili servisin orijinal yedek parçaları parça üreticisinden doğrudan satın almasını engellemesi, dikey anlaşmanın Tebliğ ile tanınan muafiyetten faydalanmasını engelleyen sınırlamalar arasında sayılmıştır. Buna karşılık, sağlayıcı tarafından garanti kapsamında yapılan tamir, ücretsiz bakım ve araç geri çağırma hizmetleri ile sınırlı olmak üzere yetkili dağıtıcıların ve yetkili servislerin kendisinden veya göstereceği bir teşebbüsten elde edilecek yedek parçaları kullanmasını zorunlu tutması anlaşmayı grup muafiyeti kapsamı dışına çıkarmayacaktır. Taslak Kılavuzda, sağlayıcının yetkili servislerine, eşdeğer kalitede yedek parça kullanılması halinde müşteriyi önceden bilgilendirme veya faturada söz konusu parçaların markalarının gösterilmesi yükümlülüğünü getirmesinin de grup muafiyetinden yararlanacağı kabul edilmiştir.

f) Taslak Tebliğ'in 5/1(ı) maddesinde, yedek parça üreticisinin bu parçaların üzerine ticari markasını veya logosunu etkili ve kolayca görülebilir şekilde yerleştirmesinin kısıtlanması dikey anlaşmanın grup muafiyetinden yararlanmasını engelleyen sınırlamalardan biri olarak düzenlenmiştir. Ancak, Taslak Kılavuz'da, bu düzenlemenin, motorlu taşıt üreticisinin de ticari markasını veya logosunu, yedek parça üreticisi tarafından sağlayıcıya montaj sırasında tedarik edilen parçaların üzerine koymasını engelleyici nitelikte olmadığı belirtilmiştir.

g) Yukarıda belirtildiği gibi, Taslak Tebliğ'de motorlu taşıtların satışlarına ilişkin olarak dağıtıcılara getirilen rekabet etmeme yükümlülükleri, 2002/2 sayılı Tebliğ'dekine benzer bir şekilde sözleşme dönemi için 5 yıl, sözleşme sonrası dönem için gerekli şartların sağlanması şartıyla 1 yıl süreyle sınırlı tutulması halinde grup muafiyetinden yararlanacaktır. Aynı kural; bağımsız yedek parça sağlayıcılarının kurdukları yedek parça dağıtım ağları için öngördükleri rekabet etmeme yükümlülükleri ile bakım-onarım zincirleri zincir üyelerine getirdiği rekabet etmeme yükümlülükleri bakımından da

uygulanacaktır. Bu istisnalar dışında, yedek parçaların dağıtımı ile bakım onarım hizmetlerinin sağlanması bakımından; alıcıya anlaşmanın süresi ve sonrası için getirilen her türlü rekabet etmeme yükümlülüğünün, grup muafiyeti kapsamı dışında kalacağı öngörülmüştür. Taslak Tebliğ’de, rekabet etmeme yükümlülüğü, “alıcının bir önceki takvim yılındaki alımları esas alınarak, ilgili pazardaki anlaşma konusu mal veya hizmetlerin ya da onları ikame eden mal veya hizmetlerin yeni motorlu araçların satışı pazarında %30’undan fazlasının sağlayıcıdan veya sağlayıcının göstereceği başka bir teşebbüsten satın almasına yönelik olarak alıcıya doğrudan veya dolaylı biçimde getirilen herhangi bir yükümlülük” olarak kabul edilmiştir.

h) Tebliğ’in 6/2 maddesinde, seçici dağıtımın uygulandığı dikey anlaşmalarda, yedek parçaların dağıtımı ve bakım onarım hizmetleri bakımından, ek servis noktalarının açılması ile ilgili olarak getirilen doğrudan veya dolaylı yükümlülöklere Tebliğ ile tanınan muafiyetin uygulanmayacağı düzenlenmiştir. Görüldüğü üzere, sağlayıcının yetkili satıcıların açacağı ek satış noktalarını kısıtlama imkânı mevcut iken, ek servis noktalarının açılmasının yasaklanması grup muafiyetinden yararlanamamaktadır.

(i) Taslak Tebliğ’de; “Hafif Yolcu ve Ticari Araçlardan Çıkan Emisyonlar (EURO 5 ve EURO 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tip Onayına İlişkin Yönetmelik” ile “Ağır Hizmet Araçlarından Çıkan Emisyonlar (EURO 6) Bakımından ve Araç Tamir ve Bakım Bilgilerine Erişim Konusunda Motorlu Araçların Tip Onayına İlişkin Yönetmelik”te özel servislerin teknik bilgiye erişimini ayrıntılı bir biçimde düzenlenmesinden hareketle ayrıca bir düzenlemeye gidilmemiştir.